

శ్రీ పురుష సూక్తమ్ (ఋగ్వేదం)

హరిఃఓమ్ ॥

ఓం తచ్చం యోరావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం
యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తిరస్తునః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు
భేషజమ్ । శంన్నో అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే ।

ఓం శాంతి శాంతి శాంతి : ॥

సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ।

స భూమింవిశ్వతోవృత్వా । అత్యతిష్ఠ ధృశాంగుళమ్ ।

1

పురుష ఏ వేదగ్ం సర్వమ్ । యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్ ।

ఉతామృతత్వస్యేశానః । యదన్నేనాతిరోహతి ।

2

ఏతావానస్య మహిమా । అతో జ్యాయాగ్ంశ్చ పూరుషః॥

పాదో2స్యవిశ్వా భూతాని । త్రిపాదస్యా2మృతం దివి ।

3

త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః । పాదో2స్యేహాభవాత్పునః॥

తతో విష్వంన్యక్రామత్ । సాశనానశనే అభి ।

4

తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధిపూరుషః॥

స జాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథో పురః॥

5

యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞమతన్వత ।

వసంతో అస్యాసీదాజ్యమ్ । గ్రీష్మ ఇదృశ్యరద్ధవిః॥

6

సప్తాస్యాసన్పరిధయః । త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః॥

దేవా యద్యజ్ం తన్వానాః । అబధ్నన్ పురుషంపశుమ్ ।

7

తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ పురుషం జాతమగ్రతః॥

తేన దేవా అయజంత । సాధ్యా ఋషయశ్చయే ।

8

తస్మా ద్యజ్ఞాత్స ర్వహుతః సంభృతం పృషదాజ్యమ్ ।

పశూగ్స్తాగ్శ్చక్రే వాయవ్యాన్ అరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చయే॥

9

తస్మాద్యజ్ఞాత్స ర్వహుతః ఋచ స్సామాని జిజ్ఞిరే॥

ఛాంధాగ్ంసి జిజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత॥

10

తస్మాదశ్వా అజాయంత యేకే చోభయాదతః॥

గావోహ జిజ్ఞిరే తస్మాత్ తస్మాజ్జాతా అజావయః॥

11

యత్పురుషం వ్యదధుః కతిథా వ్యకల్పయన్

ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ । కావూరు పాదా వుచ్యేతే॥

12

బ్రాహ్మణో² స్యముఖమాసీత్ బాహూ రాజన్యః కృతః ఊరూ తదస్య

యద్వైశ్యః పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజాయత॥

13

చంద్రమా మనసో జాతః చక్షో స్సూర్యో అజాయత॥

ముఖా దింద్రశ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణా ద్వాయు రజాయత ।

14

నాభ్యా ఆసీ దంతరిక్షమ్ । శీర్ణోద్వ్యా సమవర్తత ।

పద్భ్యాగ్ం భూమిర్ధిశ శ్రోత్రాత్ । తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥

15

వేదాహమేతం పురుషం మహాంతమ్ ।

ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే ।

సర్వాణి రూపాణి విచిత్ర్య ధీరః॥

నామాని కృత్వా² భివదన్ యదాస్తే ॥

16

ధాతా పురస్తాద్యముదాజహర ।

శక్రః ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశ శ్చతస్రః॥

తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి॥

నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే ।

17

యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాః।

తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ ।

తేహనాకం మహిమాన స్సచంతే ।

యత్ర పూర్వే సాధ్యా స్సంతి దేవాః।

18

అథ్యు సంభూతః పృథివ్యై రసాచ్చ ।

విశ్వకర్మణ స్సమవర్తతాధి ।

తస్య త్వష్టా విదధద్రూపమేతి ।

తత్పురుషస్య విశ్వమాజానమగ్రే ।

19

వేదాహమేతం పురుషం మహాంతమ్ ।

ఆదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ ।

తమేవం విద్వానమృత ఇహభవతి ।

నాన్యః పన్థావిద్య తే2యనాయ।

20

ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అంతః।

అజాయమానో బహుధా విజాయతే ॥

తస్య ధీరాః పరిజానంతి యోనిమ్ ।

మరీచీనాం పదమిచ్ఛంతి వేధసః।

21

యో దేవేభ్య ఆతపతి । యో దేవానాం పురోహితః ।

పూర్వోయో దేవేభ్యోజాతః। నమో ఋచాయ బ్రాహ్మయే ।

రుచం బ్రాహ్మం జనయంతః। దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ ।

యస్మైవం బ్రాహ్మణోవిద్యాత్ । తస్యదేవా అసన్ వశే ॥

22

హీశ్చతే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ । అహోరాత్రే పార్శ్వే ।

నక్షత్రాణి రూపమ్ - అశ్వినౌ వ్యాతమ్ ।

ఇష్టం మనిషాణ । అముం మనిషాణ । సర్వం మనిషాణ ॥

23

ఓం తచ్చం యోరావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ ।

గాతుం యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తిరస్తునః।

స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజమ్ ।

శంన్నో అస్తుద్విపదే । శం చతుష్పదే । ॥

ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః ॥

ఇతి శ్రీ పురుషసూక్తం సమాప్తమ్

